

Матеріали. XVI Всеукраїнська науково-практична конференція «Правова система в умовах розвитку сучасної державно-правової реальності: генезис та напрями вдосконалення»: Збірник матеріалів Всеукраїнської юридичної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 11 квітня 2014 року. Матеріали наукових доповідей. – Тернопіль:ТзОВ «Терно-граф», 2014. – С.175 – 178.

Ментух Н.Ф.
к.ю.н., доцент кафедри правового
регулювання економіки і
правознавства
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету

ПОНЯТТЯ ТА КВАЛІФІКУЮЧІ ОЗНАКИ ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУ

Для організації і практичного здійснення лізингової діяльності на практиці, важливе значення має правильне визначення видів лізингу, форм і способів їх застосування. Незважаючи на те, що світова практика виробила численні варіанти лізингових відносин, найбільшу увагу до себе привертає такий різновид лізингу як фінансовий.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про фінансовий лізинг» [1] фінансовий лізинг – це вид цивільно-правових відносин, що виникають із договору фінансового лізингу.

Згідно п. 14.1.97 Податкового кодексу України [2] фінансовий лізинг (оренда) - господарська операція, що здійснюється фізичною або юридичною особою і передбачає передачу орендарю майна, яке є основним засобом і придбане або виготовлене орендодавцем, а також усіх ризиків та винагород, пов'язаних з правом користування та володіння об'єктом лізингу. Зразу ж зазначається, що лізинг (оренда) вважається фінансовим, якщо лізинговий (орендний) договір містить одну з таких умов: об'єкт лізингу передається на строк, протягом якого амортизується не менш як 75 відсотків його первісної вартості, а орендар зобов'язаний на підставі лізингового договору та протягом строку його дії придбати об'єкт лізингу з наступним переходом права власності від орендодавця до орендаря за ціною, визначеною у такому лізинговому

договорі; балансова (залишкова) вартість об'єкта лізингу на момент закінчення дії лізингового договору, передбаченого таким договором, становить не більш як 25 відсотків первісної вартості ціни такого об'єкта лізингу, що діє на початок строку дії лізингового договору; сума лізингових (орендних) платежів з початку строку оренди дорівнює первісній вартості об'єкта лізингу або перевищує її; майно, що передається у фінансовий лізинг, виготовлене за замовленням лізингоотримувача (орендаря) та після закінчення дії лізингового договору не може бути використаним іншими особами, крім лізингоотримувача (орендаря), виходячи з його технологічних та якісних характеристик.

В літературі фінансовий лізинг (або лізинг з повною окупністю) визначають як господарську операцію фізичної чи юридичної особи, що передбачає придбання орендодавцем на замовлення орендаря основних фондів з подальшою їх передачею у користування орендарю на строк, що не перевищує строку повної амортизації таких основних фондів з обов'язковою передачею права власності на такі основні фонди орендарю [3, с. 380].

Фінансовий лізинг, як найбільш розповсюджений вид лізингу, передбачає передачу в лізинг майна на термін, прирівняний до строку амортизації об'єкта лізингу або перевищує його, і повне чи майже повне відшкодування його вартості за період користування. Це свого роду форма довгострокового кредиту у вигляді капіталу, тому його ще називають інвестиційним лізингом. У фінансовому лізингу крім лізингодавця і лізингоодержувача, бере участь і третя сторона – продавець об'єкта лізингу.

Як зазначає Я. Б. Усенко, у зарубіжній практиці застосування лізингу головною ознакою фінансового лізингу є перехід права власності на предмет лізингу до лізингоодержувача після закінчення договору або хоча б право лізингоодержувача на такий перехід [4, с. 41].

Проте відповідно до ст. 1 Закону України «Про фінансовий лізинг», перехід права власності на предмет лізингу до лізингоодержувача не є ознакою фінансового лізингу. І як наслідок, під фінансовим лізингом можна розуміти будь-який вид договору. На нашу думку п. 7 ч. 2 ст. 11 Закону України «Про фінансовий лізинг» слід викласти у наступній редакції: «у разі закінчення строку лізингу, а також у разі дострокового розірвання договору лізингу та в інших випадках дострокового повернення предмета лізингу – повернути предмет лізингу у стані, в якому його було прийнято у володіння, з урахуванням нормального зносу, або у стані, обумовленому договором, крім випадку включення в договір умови про перехід права власності на предмет лізингу по закінченні строку дії договору».

До кваліфікуючих ознак фінансового лізингу пропонуємо віднести наступні: багатостороння господарська операція, здійснювана за участю щонайменше трьох суб'єктів: лізингодавця, лізингоодержувача та продавця (постачальника) предмета лізингу; має спеціальне коло предметів – основні фонди, які не заборонено передавати в лізинг за законодавством; передбачає передачу майна (основних фондів) у невиключне володіння та користування лізингоодержувача; оформлюється укладанням договору фінансового лізингу в письмовій формі; строк користування предметом лізингу визначається договором і, як правило, наближений до строку повної амортизації предмета лізингу; предметом договору виступає майно, набуте лізингодавцем у визначеного лізингоодержувачем продавця (постачальника) відповідно до наданої лізингоодержувачем або обраної лізингодавцем за дорученням лізингоодержувача специфікації з метою лізингу; передбачає право лізингоодержувача на викуп предмета лізингу після закінчення строку дії договору на підставі договору купівлі-продажу на умовах узгоджених сторонами за залишковою вартістю; основні обов'язки щодо утримання, технічного обслуговування та страхування предмета лізингу покладаються на лізингоодержувача; передбачає сплату лізингоодержувачем у складі лізингових платежів, крім винагороди лізингодавцю за отримане майно, сум,

що відшкодовують при кожному платежі частину вартості предмета лізингу, компенсують проценти за залучений лізингодавцем кредит, страхові платежі за страхування предмета лізингу, інші витрати лізингодавця, безпосередньо пов'язані з виконанням договору лізингу (ч. 2 ст. 16 Закону «Про фінансовий лізинг»); передбачає право лізингоодержувача пред'являти вимоги за договором лізингу безпосередньо продавцеві (передача предмета лізингу, гарантійне обслуговування, повідомлення про виявлені протягом гарантійного терміну несправності предмета лізингу (поломки, збої у роботі) (п. 5 ч. 2 ст. 11 Закону «Про фінансовий лізинг»); ризик випадкового знищення або пошкодження предмета лізингу несе лізингоодержувач, якщо інше не встановлено договором (ч. 1 ст. 13 Закону «Про фінансовий лізинг»).

На підставі вищезазначених кваліфікуючих ознак, пропонуємо в ст. 1 Закону України «Про фінансовий лізинг», ст. 292 ГК України та ст. 806 ЦК України закріпити наступне визначення поняття **фінансового лізингу** – це багатостороння господарська операція, що передбачає передачу лізингодавцем у невиключне володіння та користування лізингоодержувачу предмета лізингу, набутого лізингодавцем у визначеного лізингоодержувачем продавця (постачальника) відповідно до наданої лізингоодержувачем або обраної лізингодавцем за дорученням лізингоодержувача специфікації з метою лізингу на підставі договору фінансового лізингу на умовах оплатності та передбачає право викупу предмета лізингу лізингоодержувачем на підставі укладеного сторонами договору купівлі-продажу або повернення предмета лізингу лізингоодержувачем лізингодавцеві після закінчення строку дії договору.

Література:

1. Про фінансовий лізинг: Закон України від 11 грудня 2003 року № 1381-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 15. – Ст. 231.
2. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17 – Ст. 112.

3. Щербина В. С. Господарське право : Підручник / В. С. Щербина. – [2-е вид., перероб. і доп.]. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – С. 592.

4. Усенко Я. Б. Розвиток законодавчої бази лізингу : здобутки і проблеми / Я. Б. Усенко // Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. – 2004. – № 2. – С. 38–42.